మనసూ - మదింపూ

"మీకు పుణ్యముంటుంది, నామాట వినరా ?" అంది రాజేశ్వరి. ఆ కంఠంలో ప్రతిమాలుతున్న ధోరణి వుంది. కాసింత కోపం, కాసింత బెదరింపూ కూడా వున్నాయి.

మూడు రసాలు ముచ్చటగా రాజేశ్వరి కంఠంలో వ్యక్తమవుతున్నాయంటే, రాజేశ్వరి కోపం క్లైమాక్సు చేరడానికి ఆట్టేసేపు పట్టదని రాఘవరెడ్డికి తెలుసు.

"కట్టుకున్న పెళ్లాంమాట వింటే పుణ్యమొస్తుందని ఏ శాస్త్రాలూ ఘోషించినట్టు వినలేదే ?" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి నవ్వుతూ.

"పరాచికాలు మాని నేను చెప్పేది వినిపించుకుంటారా, లేదా ?" అంది తీక్షణంగా రాజేశ్వరి.

"సరే, యెందుకొచ్చిన రగడ. ఏం చెయ్యమంటావో చెప్పు, అలాగే చేస్తాను."

"ముందు యీ వంటిపేట గొలుసు తీసుకెళ్ళి అమ్మకరండి" అంది రాజేశ్వరి.

"మళ్ళీ మొదటికే వచ్చావు."

"సరే, నేను మళ్ళీ మొదటిపాటే మొదలుపెట్టనుగానీ, మీకు బ్యాంకులో ఎక్కౌంట్ ఏమన్నా వుందేమో చూడండి" అంది రాజేశ్వరి.

"నాకు బ్యాంకులో ఎక్కౌంట్ లేదు. అందుకు నేను బాధ్యుణ్నికాదు. మహాతల్లివి నువ్వు అడుగు పెట్టిన వేళా విశేషం నేనేం చెయ్యను ?" రాజేశ్వరి ఎలా రియాక్టు అవుతుందోనని, రాఘవరెడ్డి రాజేశ్వరి ముఖం

లోకి చూచాడు. తను వేసింది బ్రహ్మాస్త్రం. దానికి తిరుగులేదు, ఎక్కడ తగలాలో అక్కడ తగిలింది.

రాజేశ్వరి గుడ్లమీద నీరు పారాడుతోంది.

రాఘవరెడ్డి నాలక కరుచుకున్నాడు. "రాజేశ్వరీ ! నేను తమాషా కన్నాను. దానికే కంట తడి పెడతా వెందుకు ?" అన్నాడు.

"మీకు తమాషాగానే వుంటుంది. నాకు ప్రాణం పోతుంది." అంది కన్నీరు వేలితో తుడుచుకుంటూ.

"ప్రాణం పోవడమెందుకు? ఈ దేశంలో కోట్లాదిమందికి బ్యాంకులో ఎకౌంటులేదు. రోజుకు యాభై అరవై పైసల ఆదాయం మీద నికృష్టంగా జీవిస్తున్నారు. దీనికంతటికి కారణం ఏ వేళావిశేషమో, ఖర్మో అనుకుంటే యీ దేశాన్ని దేవుడుకూడా రక్షించలేడు."

"అన్ని మాటలూ మీరేచెపుతారు. మీతో వాదించ లేను. ముందు యీ గొలుసు బజారుకు పట్టుకెళ్లండి" అన్నది.

రాఘవరెడ్డి మనసు చివుక్కుమంది. పెళ్ళయినతర్వాత రాజేశ్వరికి తను నగా, నట్రా ఏమీ చేయించలేదు, చేతుల్లో గాజులుంటే అవీ అమ్మాడు. మిగిలింది యీ వంటిపేట గొలుసు. దాన్నయినా అమ్మడానికి అంత బాధగా వుండకపోవును - ఇప్పుడు అమ్మవలసిన అత్యవసర పరిసితి ఏర్పడితే, నిజానికి ఇప్పుడు అట్లాంటి అత్యవసర పరిసితి ఏమీ ఏర్పడిలేదు. రాజేశ్వరి పెదనాన్నగారి కూతురిది పెళ్ళి. ఆ పెళ్ళికి వెళ్ళవలసిన బాధ్యత వుంది. కాని రాజేశ్వరి వట్టిచేతులతో వెళ్ళకూడదంటుంది. పెళ్ళిలో కనీసం నూట యాభై రూపాయల చీరో, ఒక ఉంగరమో చదివించాలంటుంది.

"చేతిలో డబ్బులేదు. మరీ అంత భారీగా చదివించకపోతేనేం" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

రాజేశ్వరికి రాఘవరెడ్డి వాదన నచ్చలేదు

"ఐదో పదో చదివిస్తే, పదిమందిలో నామోషి. పెదనాన్నగారి దృష్టిలో కూడా పలుచన అవుతాం" అంది,

"మనసులో ఆత్మీయతా, అనురాగం వుండాలి. ఈ చదివింపుల్లో ఏముంది. ఏదో సాంప్రదాయం" అని కొట్టిపారవేశాడు.

రాజేశ్వరి పట్టిన పట్టు వదల్లేదు. చివరకు రాఘవరెడ్డి, రాజేశ్వరి యిచ్చిన గొలుసు బజారుకు తీసుకెళ్ళి అమ్మకా తప్పలేదు.

తరుగులూ, మదుపులూ అన్నీ పోనూ చేతికి మూడువందల యాభై రూపాయలు వచ్చాయి. నూటడెబ్బై రూపాయలుపెట్టి చీర కొన్నాడు.

చీర చూచి రాజేశ్వరి సంతోషించింది.

"మీ బట్టలూ అవీ అన్నీ సర్ది రెడీగా వుంచాను. భోంచేసి బయలు దేరండి" అంది.

"అదేమిటి, రేపు ఉదయం బయలుదేరినా సరిపోతుంది కదా?" అన్నాడు.

"లేదు. మీరు మధ్యలో పొద్దుటూరులో దిగండి. రామలక్ష్మికూడా వస్తుందట. ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళండి" అన్నది.

రామలక్ష్మి - రాజేశ్వరి చెల్లెలు. రామలక్ష్మి మొగుడు తాలూకాఫీసులో గుమాస్తా. ఆయనకు సెలవు దొరకలేదేమో - రామలక్ష్మిని పంపిస్తున్నాడేమో అనుకున్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"నే నొక్కణ్ణీ స్వేచ్ఛగా వెళ్దామనుకుంటే మళ్ళీ ఇదొకటా బరువు" అన్నాడు విసుగ్గా రాఘవరెడ్డి.

"బరువా? దాన్ని మీరేం మొయ్యనవసరంలేదు. దాని కాళ్ళమీద అది వస్తుంది, కాస్త తోడుగా వుంటారని. అక్కడ దిగమని ఉత్తరం రాసింది. అందుకే మీకు బద్ధకమైతే ఎలాగండీ" అంది.

రాఘవరెడ్డి నోరెత్తలేదు. పెళ్ళాం ఆదేశాన్ని శిరసావహించక తప్పదు. భోంచేసి బయలుదేరాడు. చీకటి పడేసరికి ప్రొద్దుటూరికి వచ్చాడు.

"రామలక్ష్మీ! ప్రొద్దున్నే ఎనిమిదింటికి బస్సు వుంది. దానికిబయలు దేరితే, ముహూర్తం ప్రైంకు ఒక గంట ముందే చేరవచ్చు" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"నా ప్రయాణం యింకా పెండింగులోనే వుంది. భోంచేసి మాట్లాడుకుందాములే బావా" అంది రామలక్ష్మి.

భోజనాల తర్వాత రామలక్ష్మి మొగుడు కోటిరెడ్డీ, రాఘవరెడ్డీ పిచ్చాపాటి మాట్లాడుకుంటున్నారు. రామలక్ష్మి భోంచేసి వంటిల్లు సర్ది వచ్చింది.

"ఏమ్మా! నీ ప్రయాణం సంగతి ఏం చేశావు" అన్నాడు రాఘవ రెడ్డి.

"ఏమండీ, నామాటవిని మీరు వెళ్ళి రండి" అంది రామలక్ష్మి మొగుణ్ని ఉద్దేశించి.

తెల్లవార్లూ రామాయణం విని సీత రాముడికి ఏమవుతుందన్నాడట వెనకటికెవడో. నీ వరస చూస్తే అలాగే వుంది మొన్నటినుంచీ చెబుతున్నాను — అయినవాళ్ళెవరన్నా చావుబ్రతుకుల్లో వుంటే లీవు దొరుకుతుందేమోగాని, పెళ్ళిళ్ళకు లీవు దొరకదని. లీవు దొరికితే లక్షణంగా వెళ్ళను" అన్నాడు కోటిరెడ్డి.

"పోనీ నువ్వువస్తే వచ్చిన నష్టమేమిటి రామలక్ష్మీ" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"నిజం చెప్పనా బావా! నాకూ రావాలనే వుంది. అదీ నేనూ స్కూలుఫైనలు వరకు కలసి చదువుకున్నాం. ఒకచోట తిన్నాం. ఒక చోట పడుకున్నాం. ప్రాణానికి ప్రాణంగా వున్నాం. అది లక్షణంగా బియ్యే చదువుకుంది. మంచి వరుడు దొరికాడు. పెళ్ళి అవుతోంది. కళ్ళారా చూచి ఆనందిద్దామనే వుంది...."

"మరి ఏమిటమ్మా అభ్యంతరం?" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

రామలక్ష్మి సంకోచిస్తూ అంది, "కట్టుకునేందుకు ఒక్కటంటే

ఒక్కటి మంచి చీరలేదు. వంటిమీద తాళిబొట్టుతప్ప వీసమెత్తు బంగారం లేదు. పెళ్ళికి ఎలా రావడం బావా ?" అంది.

"ఇక చాల్లే నోరుమూసుకో. నువ్వు ఏ చీర కట్టుకున్నావో, ఏం నగలు పెట్టుకున్నావో చూడటమే పెళ్ళికొచ్చినవారి పనా? మీరైనా చెప్పండి" అంటూ రాఘవరెడ్డివైపు తిరిగాడు కోటిరెడ్డి.

రాఘవరెడ్డి సన్నగా నవ్వి వూరుకున్నాడు. రామలక్ష్మి చెప్పిందాంట్లో ఔచిత్యం లేకపోలేదు. ఆడవాళ్ళు పెళ్ళికంటూ బయలుదేరితే-చీరెలూ నగలూ ఎగ్జిబిట్ చెయ్యాలనే వుద్దేశంతోనే వస్తారు. ఖరీదయిన నగలూ చీరెలూ లేని తోటి ఆడవాళ్ళని చిన్నచూపు చూస్తారు. అందుకే ఒకింట్లో పెళ్ళి జరిగితే - పదిమంది ఇళ్ళల్లో అనేక సమస్యలు.

"ఏది ఏమైనా పెళ్ళికి రాకతప్పదు గదా, రామలక్ష్మీ!" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"రాక తప్పదు, అక్కయ్య తెలివైంది. నిన్న పయనంచేసి పంపింది" అన్నది.

"మీ అక్కయ్య తెలివిని ప్రశంసిస్తున్నావా! చదివింపులకని నూటా డెభ్భై రూపాయల చీరె కొనిపించింది. ఆ డబ్బుతో ఒక నెల బత్తెం కొనవచ్చు" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి నవ్వుతూ.

ఈ వార్త వింటూనే రామలక్ష్మి ఖంగు తింది, కాసేపు యేమీ మాట్లాడలేదు. కాసేపటికి నోరు పెగల్చి "నిజంగా నూట డెభ్భైరూపాయల చీర చదివిస్తున్నావా? లేక తమాషా కంటున్నావా బావా?" అంది.

"నిజమే నమ్మా. ఎందుకొచ్చింది నీకు సందేహం" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"చదివింపులకు మా దగ్గర పది రూపాయలంటే పదిరూపాయలే వుంది. పదిరూపాయలకు మంచి రవిక గుడ్డన్నా రాదు. ఎన్ని సమస్యలో చూడు బావా!" అంది.

"ఆలోచిస్తే అన్నీ సమస్యలే. ఇక పడుకో" అన్నాడు కోటిరెడ్డి. రామలక్ష్మి వెళ్ళి పడుకుంది.

ప్రొద్దున్నే ఎనిమిదింటికి వున్నవాటిల్లో మంచి బట్టలు సర్దుకొని రామలక్ష్మి ప్రయాణమైంది.

"ఈ బట్టలకేం బ్రహ్మాండంగా వున్నాయి." అన్నాడు రాఘవరెడ్డి

"రాత్రి నేను ఏదో అన్నానని ఎన్‌కరేజింగ్‌గా మాట్లాడనవసరం లేదు బావా. చింకిపాతలతోనైనా పెళ్ళికి వస్తాను. మా ప్రమీలకూ నాకూ వున్న అనుబంధం అలాటిది." అన్నది నవ్వుతూ.

రాఘవరెడ్డి పెళ్ళింట్లో అడుగు పెట్టిన తర్వాత ఆడవాళ్ళందరినీ పరకాయించి చూశాడు. రామలక్ష్మి పెళ్ళికి రావడానికి ఎందుకు సంకోచించిందో స్పష్టంగా అర్థమయింది. అందరి ఆడవాళ్ళ వంటిమీదా నగలు న్నాయి. కొందరివి అరువు నగలు కావచ్చు అందరూ ఖరీదయిన చీరలే కట్టుకొని రెప రెప తిరుగుతున్నారు.

రామలక్ష్మి ఒక్కతే నిరాడంబరంగా వున్నది. రామలక్ష్మి అయినా పెళ్ళింటికి చేరినతర్వాత, నగలూ, చీరెలూ గురించి అంత పట్టించుకున్నట్టు లేదు. ఉత్సాహంగా సంతోషంగా నలుగురిలో తిరుగుతోంది.

ఏదో సినిమాలో అన్నట్లు ఇది వేగయుగం. టకటకా పెళ్ళయి పోయింది. మరోగంటకు భోజనాలయ్యాయి. వచ్చిన చుట్టపక్కాలు పెట్టే బేడా సర్దుకొని యిళ్ళకు ప్రయాణమవుతున్నారు.

రాఘవరెడ్డి రామలక్ష్మి దగ్గరకి వెళ్ళి, "ఏమ్మా మనంకూడా పోదామా ?" అన్నాడు.

"ఏ మాలస్యం జరిగినా ఆయన ఉగ్ర నరసింహావతారం తాలుస్తారు. నేనుకూడా వస్తాను. ఒక ఫ్రెండ్‌తో మాట్లాడి, యిప్పుడే ప్రమీల గదిలోకి వెళ్ళివస్తాను. మీరు అక్కడే వుండండి" అంది.

రాఘవరెడ్డి ప్రమీలగదిలోకి వచ్చాడు. గదిలో ఎవ్వరూ లేరు. కొత్త పెళ్ళికూతురు ప్రమీల—పెళ్ళిలో తనకు వచ్చిన కానుకల్ని భద్ర పరుస్తోంది. స్టీలు తట్టలు, వెండిగ్లాసులు, పట్టుచీరెలు – ఇంకా ఏవేవో చాలానే వున్నాయి.

చదివింపుల్లో నీ కొచ్చిన కానుకల్ని చూస్తే నాకు కళ్ళు కుడుతున్నాయి ప్రమీలా" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి. ప్రమీల బాహ్యప్రపంచంలోకి వచ్చి, "నువ్వా బావా, రా, రా, కూర్చో" అంది.

"కూర్చుంటాను. కొత్త పెళ్ళి కూతురు వేషంలో నిన్ను చూసినా, నీకు వచ్చిన కానుకల్ని చూసినా, కళ్ళు చల్లబడుతున్నాయి. ఇలా ఎంత సేపయినా కూర్చుంటాను" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి నవ్వుతూ.

ప్రమీల పరవశించిపోయింది.

తనకు నచ్చిన కానుకల్ని ఏరి రాఘవరెడ్డి ముందు వుంచి "చూడు బావా" అంది.

అందులో రాఘవరెడ్డి చదివించిన చీరె కూడా వుంది. "అయితే నేను చదివించిన చీరె కూడా నీకు నచ్చిందన్న మాట బ్రతికిపోయాను" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"మా అక్క సెలెక్టు చేసిందో నువ్వుచేశావో తెలీదుకాని బాగుంది బావా" అంది.

ప్రమీల తన ముందుంచిన చీరెలూ అవీ చూస్తున్నాడు రాఘవరెడ్డి. ప్రమీల పక్కనున్న ఒక రవికగుడ్డ రాఘవరెడ్డి మీదికి విసిరి "అది చూడు బావా రామలక్ష్మి చదివించింది" అన్నది.

"సింపుల్‌గా బాగుంది ప్రమీలా. కానుకలంటే యిలాగే వుండాలి" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"మరదలని సమర్థించకు బావా. అది చూస్తే నాకు వళ్ళు మండుతోంది. ఆ ముష్టి రవిక గుడ్డకు నేనేమన్నా మొగంవాచా ననుకుందేమో. అది చదివించి నన్ను అవమానించేకంటే, ఊరుకుంటే నేను సంతోషించే దాన్ని. మళ్ళీ దాని మాటలు చూడు, ఎక్కడలేని ఆప్యాయత ఒలకబోస్తుంది. ఈ రవికగుడ్డ తీసి దాని మొఖాన కొట్టాలనిపిస్తోంది."

రాఘవరెడ్డి హృదయం చివుక్కుమంది. ప్రమీలను ఎట్లా సమా

ధాన పరచాలో అతనికి బోధపడలేదు. వాకిట్లో ఏదో అలికిడి అయితే తలెత్తి చూచాడు. రామలక్ష్మి వస్తోంది. రాఘవరెడ్డికి ముచ్చెమటలు ముంచెత్తి పోశాయి.

ఈ దేశంలో ఆడవాళ్ళకి చదువు అబ్బుతోంది కాని. సంస్కారం అబ్బడంలేదు. ప్రమీల రామలక్ష్మిని పట్టుకొని ఎక్కడ ఝాడిసుందో ఏమోనని రాఘవరెడ్డికి గుండెదడ పట్టుకుంది. వెంటనే లేచి "అదిగో రామలక్ష్మి కూడా వస్తోంది. మే మిద్దరం ఊరికి వెళుతున్నాం. బస్సుకు టైం అయిపోయింది. వస్తాం ప్రమీలా" అంటూ గబగబా మాటలు వప్పగించాడు. రామలక్ష్మి తరపున కూడా రాఘవరెడ్డి సెలవు తీసుకున్నాడు. ప్రమీల గడపవరకు వచ్చి 'వెళ్ళి రండి' అంది.

రాఘవరెడ్డి, రామలక్ష్మిని వెంటబెట్టుకొని బస్సుస్టాండుకు వచ్చాడు. అప్పటికిగాని అతనికి గుండెదడ తగ్గి, కాస్త నిమితం చిక్కలేదు. రాఘవరెడ్డి తలెత్తి రామలక్ష్మి ముఖంలోకి చూచాడు.

రామలక్ష్మి ఏదో ఆలోచిస్తోంది,

"ఏమిటమ్మా ఆలోచిస్తున్నావు ?" అన్నాడు రాఘవరెడ్డి.

"ఏమీలేదు. ఈరోజు ఒకవిషయం కనుక్కున్నాను. అది నీకు కూడా చెప్పనా?" అంది రామలక్ష్మి.

"ఏమిటమ్మా అది ?"

"మనకు ఒకరిపట్ల మనసులో ఆప్యాయత, అనురాగం వుండ వచ్చు. కాని దాన్ని వ్యక్తం చెయ్యడానికి కూడా డబ్బు కావాలి. నిజమా కాదా బావా ?" అంది రామలక్ష్మి.

రామలక్ష్మి కంఠంలో గాద్గదికత స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. ప్రమీల అన్న మాటలు రామలక్ష్మి విన్నదని రాఘవరెడ్డికి చప్పున బోధపడింది. ఆ విషయంమీద చర్చలేపి, రామలక్ష్మి గుండెల్ని మరీ పిండడం రాఘవ రెడ్డికి యిష్టంలేదు.

"రామలక్ష్మి అదిగో మనబస్సు వస్తోంది" అంటూ మాట తప్పించాడు.